

Ár 2022, föstudaginn, 25. mars er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Auður Inga Ingvarsdóttir, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Magnús Fannar Sigurhansson og Hrannar Jónsson.

Fyrir er tekið **mál nr. 15/2021**:

Málskotsaðili M
gegn
fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M hér eftir nefnd sóknaraðili, annars vegar og F hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 9. nóvember 2021, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 3. nóvember 2021. Með tölvupósti nefndarinnar 11. nóvember 2021, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Athugasemdir varnaraðila bárust með bréfi dags. 6. janúar 2022 og voru þær sendar sóknaraðila í tölvupósti 3. febrúar 2022. Athugasemdir sóknaraðila við þeim bárust 8. febrúar 2022. Viðbótarathugasemdir sóknaraðila bárust 25. febrúar 2022.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 17. og 25. mars 2022.

II.

Málsatvik

Eftir andlát móður sóknaraðila árið 2005 var óskað eftir upplýsingum um eignir hennar hjá forvera F vegna einkaskipta á búi hennar. Einkaskiptum erfingja dánarbúsins lauk 28. júlí 2006. Af gögnum málsins má ráða að mistök hafi átt sér stað hjá forvera F þar sem fyrir fórst að upplýsa dánarbúið um vörslusafn í eigu hinnar látnu þegar óskað var eftir upplýsingum um eignir dánarbúsins. Vörslusafnið var því ekki meðal þeirra eigna sem komu til skipta hjá dánarbúinu.

Með ákvörðun dags. 9. október 2008 tók Fjármálaeftirlitið (hér eftir „FME“) yfir vald hluthafafundar forvera F og hinn 21. október 2008 tók FME ákvörðun um stofnun varnaraðila. Með ákvörðun sinni frá 21. október 2008 tók FME ákvörðun um hvaða eignum og skuldum yrði ráðstafað til varnaraðila, en sú ákvörðun var tekin á grundvelli þágildandi 100. gr. a. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki, sbr. 5. gr. laga nr. 125/2008. Með síðarnefndu ákvörðun FME var vörslusafni dánarbúsins ráðstafað til varnaraðila.

Á árinu 2018 hóf varnaraðili að eigin frumkvæði yfirferð yfir vörslusöfn sem skráð voru á kennitölur dánarbúa en höfðu verið óhreyfð um nokkurt skeið, og féll vörslusafn dánarbúsins þar undir. Við yfirferðina kom í ljós eign á vörslusafninu og var í kjölfarið haft samband við umboðsmann erfingja dánarbúsins. Að beiðni umboðsmannsins var öllum verðbréfum í vörslusafninu ráðstafað til erfingja hinn 24. október 2018. Sóknaraðili innleysti verðbréf vörslusafnsins hinn 20. ágúst 2019 fyrir 2.875.150 kr. og var 535.541 kr. haldið eftir vegna fjármagnstekjuskatts.

Hinn 20. október 2020 upplýsti sóknaraðili varnaraðila um endurgreiðslukröfu sem henni barst frá Tryggingastofnun ríkisins (hér eftir „TR“), hinn 22. maí 2020, að fjárhæð 710.245 kr. Með bréfi sínu krafði sóknaraðili varnaraðila um greiðslu framangreindrar fjárhæðar. Varnaraðili hafnaði kröfu sóknaraðila með bréfi dags. 23. nóvember 2020. Sóknaraðili áréttaði kröfu sína gagnvart varnaraðila með bréfi dags. 24. júní 2021. Varnaraðili hafnaði kröfunni á ný með bréfi dags. 20. ágúst 2021.

III.

Umkvörtunarefni

Sóknaraðili krefst þess að varnaraðili greiði sér 710.245 kr. með vöxtum samkvæmt 8. gr. laga um vexti og verðtryggingu nr. 38/2001.

Sóknaraðili vísar til þess í kvörtun sinni að varnaraðili hafi viðurkennt mistök sín, sem fólust í því að hafa ekki veitt fullnægjandi upplýsingar um eignir hinnar látnu hjá bankanum fyrr en 12 árum eftir að búskiptum í búi hennar lauk. Sóknaraðili byggir á því að engin skýring hafi verið gefin á þessum mistökum eða drætti.

Sóknaraðili byggir á því að hún hafi orðið fyrir tjóni í formi endurgreiðslukröfu TR vegna dráttarins. Að mati sóknaraðila stenst það enga skoðun að varnaraðili haldi því fram að ekki séu orsakatengsl milli athafnaleysis bankans og tjónsins vegna endurgreiðslukröfunnar.

Sóknaraðili vísar til þess að hún hafi ekki getað notið arfsins nema með því að selja bréfin, sem hafi legið árum saman í bankanum. Hvort hún hafi gert það strax, þegar hún fékk þau í hendur eða síðar, skiptir að mati sóknaraðila ekki máli í því sambandi.

Sóknaraðili vísar til þess að hún hafi hætt störfum árið 2014, þá 68 ára gömul, og hafi hafið töku ellilífeyris hjá TR. Sóknaraðili vísar til þess að annað hefði verið ólíklegt, þvert á það sem varnaraðili haldi fram um að það hafi verið tilviljunarkennt að sóknaraðili hafi verið farin á eftirlaun á þeim tíma sem varnaraðili lét vita af frekari eignum hinnar látnu. Vísar sóknaraðili til þess að hefði arfurinn verið kominn til ráðstöfunar á réttum tíma, 12 árum fyrr, hefði TR ekki átt endurkröfu á sóknaraðila þar sem taka sóknaraðila á lífeyri hjá TR var ekki hafin á þeim tíma.

Sóknaraðili byggir á því að háttsemi varnaraðila í málinu fari gegn reglum nr. 499/2021 um eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti fjármálafyrirtækja o.fl., sbr. 19. gr. laga um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002. Sóknaraðili vísar til 4. gr. reglnanna þar sem fram kemur að með viðskiptasambandi stofnist trúnaðarskylda fjármálafyrirtækja gagnvart viðskiptavini. Í ákvæðinu er vísað til atriða sem fjármálafyrirtæki beri að tryggja í þeim tilgangi að efla traust og gagnsæi í samskiptum sínum við viðskiptavini. Sóknaraðili byggir á því að viðskiptahættir varnaraðila í fyrirliggjandi máli hafi ekki verið til þess fallnir að efla traust og trúverðuleika bankans.

Í viðbótarathugasemdum sóknaraðila vísar hún til þess að málið snúist um það að saknæm háttsemi varnaraðila hafi valdið því að hún varð fyrir tjóni. Að mati sóknaraðila kemur það málinu ekki við hversu margar krónur hún fékk í sinn hlut, hvert gengi verðbréfanna var þegar hún fékk þau í sína umsjá eða gengi þeirra þegar hún seldi þau árið 2019, nema að því leyti sem fjárhæðin hafði áhrif á greiðslur TR til sín. Sóknaraðili bendir á að hefði hún fengið verðmætin í hendur árið 2006 eða áður en hún lét af störfum árið 2014, þá hefði hún ekki orðið fyrir neinu tjóni. Sóknaraðili vísar til þess að endurgreiðslukrafa TR hefði ekki komið til hefði varnaraðili gengið frá sínum málum áður en sóknaraðili lauk störfum og fór á eftirlaun. Endurgreiðslukrafan sé því afleiðing saknæms athafnaleysis varnaraðila. Sóknaraðili byggir á því að Kaupþing banki hf. og varnaraðili hafi sýnt af sér samfellda saknæma háttsemi með því að upplýsa ekki um verðbréfin, sem voru í vörslu varnaraðila og forvera hans frá árinu 2005 til

2018. Sóknaraðili vísar til þess að bótakrafa vegna saknæmrar háttsemi sem varir yfir ákveðið tímabil stofnist í fyrsta lagi í lok þess. Henni hafi fyrst verið kunnugt um vörslusafnið í október 2018 og því eigi ákvæði fyrningarlaga nr. 150/2007 ekki við, sbr. 9. gr. laganna. Þá hafnar sóknaraðili tilvísun varnaraðila til dóms Hæstaréttar í máli nr. 750/2012. Sóknaraðili lætur fylgja með viðbótarathugasemdum sínum kvittanir frá TR sem sýna fram á að hún hafi endurgreitt fjárhæðina til TR.

IV.

Athugasemdir varnaraðila

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Í fyrsta lagi byggir varnaraðili á því að bankinn beri ekki skaðabótaskyldu vegna tjóns sem starfsmenn forvera F kunni að hafa valdið sóknaraðila. Að mati varnaraðila felur orðalag ákvörðunar Fjármálaeftirlitsins, dags. 21. október 2008, í sér að slík ábyrgð hafi ekki verið flutt frá forvera F til varnaraðila. Vísar varnaraðili til þess að slík ábyrgð leiði heldur ekki af ákvæðum laga eða almennum reglum skaðabótaréttar. Þá hafi varnaraðili ekkert gert til að fella slíka ábyrgð á sig, hvorki í verki né með yfirlýsingum, né komið þannig fram að sóknaraðili gæti haft réttmætar væntingar um að varnaraðili axlaði skaðabótaábyrgð á tjóni sem forveri F kunni að hafa valdið henni. Byggir varnaraðili á því að skaðabótakröfu sóknaraðila sé ekki réttilega beint að varnaraðila og því sé um aðildarskort að ræða. Framangreindu til stuðnings vísar varnaraðili til dóms Hæstaréttar frá 23. maí 2013 í máli nr. 750/2012.

Verði talið að varnaraðili sé réttur aðili þessa máls, byggir varnaraðili í öðru lagi á því að skilyrði skaðabótaábyrgðar séu ekki uppfyllt í málinu. Vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili beri sönnunarbyrði fyrir því að skilyrði skaðabótaábyrgðar séu uppfyllt, en sóknaraðili hafi ekki sýnt fram á að grundvöllur skaðabóta sé fyrir hendi í málinu. Að mati varnaraðila felur málatalilbúnaður sóknaraðila í sér að varnaraðili beri ábyrgð á því að sóknaraðila hafi verið gert að endurgreiða TR 710.215 kr., þar sem hún hafi selt verðbréfin á árinu 2019. Vísar varnaraðili til þess að í því felist ekki að varnaraðili hafi með saknæmum og ólögum hætti valdið sóknaraðila tjóni og þá sé tjónið ekki sennileg afleiðing háttseminnar. Í ljósi þess telur varnaraðili skilyrði sakarreglunnar ekki uppfyllt. Varnaraðili bendir á að sóknaraðili hafi ekki sýnt fram á að hún hafi endurgreitt TR umkrafað fjárhæð, en þegar af þeirri ástæðu geti ekkert tjón hafa orðið. Þá vísar varnaraðili til 16. gr. laga um almannatryggingar nr. 100/2007. Með vísan til 7. mgr. ákvæðisins telur varnaraðili liggja fyrir að bæturnar séu tekjutengdar, en afleiðingar tekjutengingar geti ekki talist tjón í skilningi skaðabótaréttar. Þá byggir varnaraðili á því að skilyrði skaðabótaábyrgðar, um orsakatengsl milli háttsemi forvera F og hins meinta tjóns, séu ekki uppfyllt í málinu, né skilyrði um sennilega afleiðingu háttsemi. Að mati varnaraðila megi öllu heldur rekja ástæður endurgreiðslukröfu TR til annarra tilviljunarkenndra og ófyrirséðra ástæðna. Varðandi fjárhæð hins meinta tjóns byggir varnaraðili á því að sóknaraðili hafi ekki sýnt fram á að tjón hafi orðið á sjálfum verðbréfunum á tímabilinu frá 2005, þegar óskað var eftir upplýsingum um eignir hjá forvera F, þar til verðbréfin voru afhent sóknaraðila árið 2018. Verðbréfin hafi þvert á móti hækkað í verði á tímabilinu og því fái varnaraðili ekki séð að eitthvað tjón hafi orðið.

Loks byggir varnaraðili á því að, verði talið að skilyrði fyrir stofnun skaðabótakröfu sóknaraðila á hendur varnaraðila sé fyrir hendi, sé skaðabótakrafan fallin niður sökum fyrningar. Vísar varnaraðili til þess að samkvæmt 2. mgr. 4. gr. laga nr. 14/1905 um fyrningu skulda og annarra kröfuréttinda, sem giltu á þeim tíma sem meintur tjónsatburður átti sér stað, fyrnast skaðabótakröfur á tíu árum frá tjónsatburði.

Vísar varnaraðili til þess að meintur tjónsatburður eigi að hafa átt sér stað árið 2005 og því sé krafan fyrir löngu fyrnd. Þá hafi ekki verið sýnt fram á að fyrningu kröfunnar hafi verið slitið í samræmi við lög nr. 14/1905.

Þá mótmælir varnaraðili kröfu sóknaraðila um vexti, með vísan til þess að krafan hafi ekki verið rökstudd að nokkru leyti.

V.

Niðurstaða

Ágreiningur málsaðila lýtur að því hvort sóknaraðili eigi rétt á greiðslu úr hendi varnaraðila vegna tjóns sem sóknaraðili telur sig hafa orðið fyrir á grundvelli endurgreiðslukröfu Tryggingastofnunar ríkisins, samtals að fjárhæð 710.245 kr.

Sóknaraðili byggir á því að hún hafi orðið fyrir tjóni, sem samsvarar þeirri fjárhæð sem henni var gert að endurgreiða Tryggingastofnun ríkisins. Sóknaraðili byggir á því að tjónið megi rekja til saknæmrar háttsemi varnaraðila, þar sem forvera varnaraðila hafi láðst að upplýsa dánarbú móður sinnar um vörslusafn dánarbúsins þegar óskað var eftir upplýsingum um eignir þess. Ekki er ágreiningur milli aðila um að mistök hafi átt sér stað af hálfu forvera F, þar sem fyrir fórst að upplýsa dánarbúið um vörslusafn í eigu hinnar látnu þegar óskað var eftir upplýsingum um eignir dánarbúsins, og því var það ekki meðal þeirra eigna sem komu til skipta hjá dánarbúinu.

Skilyrði sakarreglunnar, sem þurfa öll að vera uppfyllt svo að bótaábyrgð varnaraðila sé fyrir hendi, eru að hægt sé að rekja tjón sóknaraðila til saknæmrar og ólögætrar háttsemi varnaraðila og að tjónið sé sennileg afleiðing af háttsemi varnaraðila.

Skaðabótakröfu má samkvæmt almennum reglum skaðabótaréttar beina að þeim sem veldur tjóni, enda séu önnur skilyrði bótaábyrgðar fyrir hendi. Í dómi Hæstaréttar frá 23. maí 2013 í máli nr. 750/2012 var því slegið föstu að yfirfærsla bótaskyldu frá einum lögaðila til annars verði ekki leidd af almennum reglum skaðabótaréttar. Þá eigi slík yfirfærsla bótaábyrgðar sér heldur ekki stoð í ákvörðun Fjármálaeftirlitsins frá 21. október 2008, um yfirfærslu réttinda og skyldna til varnaraðila, og heldur ekki í ákvæðum laga. Þá verður ekki séð að varnaraðili hafi á neinu stigi viðurkennt yfirtöku ábyrgðar að þessu leyti eða komið þannig fram að sóknaraðili mætti byggja á því réttmætar væntingar að varnaraðili axlaði skaðabótaábyrgð á tjóni sem forveri F kunni að hafa valdið sóknaraðila. Þótt fallast megi á að forveri F hefði átt að upplýsa um vörslusafn dánarbúsins á þeim tíma sem óskað var eftir upplýsingum, er ljóst að skaðabótaskylda vegna tjóns sem kann að hafa orðið vegna þeirrar háttsemi fluttist ekki yfir til varnaraðila, sbr. ákvörðun Fjármálaeftirlitsins frá 21. október 2008 og dóm Hæstaréttar í máli nr. 752/2012.

Í ljósi framangreinds verður ekki hjá því komist að hafna kröfu sóknaraðila á grundvelli aðildarskorts varnaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð :

Kröfu sóknaraðila M á hendur varnaraðila F er hafnað.

Reykjavík, 25. mars 2022.

Auður Inga Ingvarsdóttir

Geir Arnar Marelsson
Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Hrannar Jónsson
Magnús Fannar Sigurhansson